

I d ő z é s

- *Eho, tu puerulus! (Hé, te gyermekcse!)*
- *Quis me jubilat? (Ki kiált nékem?)*
- *Majores tui! (A te őseid!)*

CODEX STEMMAE

Liber Morae. Anno Domini 1099-1300

... és lebbenek fölébe, én, a Myrtille-ek csenevész sarja, és a cirruszok pelyhein átfigyelve látom, e felmagasztosított világ minémű, hogy ennél szebb föld fölél csakugyan sohase vitt még szálltom, konstatólom, én, Mór és Sára bűnös szerelemből fakadt fattya, s a gondolat a lengedezést megbolygatja és leérek és a Loire túlfelén Fülöp üldögél, a drága déd, előtte lágy fűvön terítő, katángkék, kenyér és naspolya rajta és szőlőt szemezget Jusztin nagyapa és megszeged a kenyeret, felnevelőcském, Fruzsina, és vízben sikadozik lábam és hajamat örvény cibálja és átérek hozzátok és körkörülmormojál Arrét nemszakadó zaja...

Sziklatornyok sűrű sorfalai közt jártak, mígnem a hajnali fuvalom a Puttonyos ('Hotteur, nevét 1100-ban kapta) hegy Holdudvarnak (az óslakosok nyelvén Halosnak, majd Aréole-nak) nevezett tisztásán érte őket. A völgyben makacsul tartotta magát az éj. Rekedt hangon végre pihenőt parancsolt Félix ükapa, ám kísérete - Ambrózius római szerzetes, három dal-mata tengerész, két olasz muzsikusz és szicíliai halászok és még néhányan az Askalonnál a győzelem és a szent bosszú mámorának közepette békelábra állított és harmadnap hazaindított seregből - a madárzajban a parancsot nem hallotta, ezért jó ideig még lóhátról bámulta a Puttonyos rózsá-ló sziklaormát és a Holdudvar körül koromló erdőt és a virágos mandula-

fákkal a Bársonysipka (Toque, Fiorentine-i János lantmester fejfedőjéről) nevű dombot és a ködből vezető valahány ösvényt, miközben a Koldus (Mendiant, 1112-től) szikla mögött sistergve tekerő Loire vérvörös fodrai felcsillantak.

Ide a követ, a lábamhoz, parancsolta a cihelődő szolgálknak Félix ükapa. A háromölnyi hosszú és félölnyi vastag jeruzsálemi kőoszlop tízbetűs, ismeretlen nyelvű feliratának jelentését senki se fejtette meg, mert Félix ükapa ódzkodott bárkinek is megmutatni, mint éhező falun átgyalogló vándor a kenyérét, úgy dugdosta, legfőképpen az antiochiai bölcsek elől rejtegette, akik azt tanították: jól nézzük meg, kinek a hiányzó ruháját öltjük fel, kinek ételét esszük meg, kinek holmiját vesszük el. Ugyancsak elkerülte a doryleumi látnok, a vak remete kunyhóját, aki a szentháború minden fontosabb eseményét megjósolta és a további hadviseléstől a Szentföldön óva intett, mert jövőben pásztázó világtalan szeme még hét keleti vértengert látott, midőn már sötét vala, obscura jam luce, még nagyobb sötétség leend, állította. Félix ükapa igyekezett kitérni a lyoni bencések elől is – mindent tudtak, mert mindent láttak, szúrós szemmel a lélek legmélyén kutattak –, jöllehet e szent életű férfiak a legfurcsább hadizsákmány látványához is hozzászórtak, prédikációjukban erre mindahányszor utaltak, de a hadisarc miatt a királyokat is megrótták, mint akik a háború teljes célját fel nem érhatték, ahol csak tehették a legkeresztényebb hadfiakra is rápirítottak, ha e kiválóságok nem gyakorolták a magamegvonást. Majd ha ismét erre járunk, mondta volt Félix ükapa a tanácsadóknak, akik a kő hordozta titok felfedésének egyetlen módját, a bölcsek, a látnok és a bencések tudásának igénybevételét, ennek helyét és idejét a fülébe súgták, jöllehet a fenti tudósok szavát a kor legszigorúbb követelményei szerint is megbízhatónak vélte, hanem úgy döntött, a gránitot birkabőrbe csavarva emberi erővel országról országra vontatja, tette ezt nemcsak az ismeretlen írásnak miatta – ki tudja, mit rejt értelme, gondolta –, hanem mert még a Szentföldön megbánta, hogy Lőrincsel, a mindjárt a hazaút kezdetén furunkulózisba esett és folytonos ápolásra szorult egyhasi öccsel a követ egy sírkert bejáratának tartópilléréből kivágta – akkor az írást észre se véve, annyira elbűvölte a kőhenger sose látott fénye – és hadizsákmányként kezelte. A töredelem az úton többször is hatalmába ejtette, s az oszlopot olyankor csaknem folyóba gördíttette még az idegenben, vagy erdőmélyen felejtette, de nem, mégse vált meg tőle, annyira vonzotta a mesterien csiszolt kő szépsége. Az ínszakajtó cipelés miatt a szolgálak az úton eltűntek, Félix ükapa elől erdőbe, pincébe, szakadékba, vízfénekre bújtak sorban, csupán a leghűségesebbek maradtak mellette, ők meg – a kő okozta haragot és kint enyhítendő – a háta mögött Kőrejtőnek csúfolták, és gyalázatos történeteket ötlöttek róla, de ezt a Holdudvaron, úgy

túnt, mind elfelejtették, mikoron a parancsnak megörülve puszta körömmel szaggatták, tépték a rongyos irhát a réten, majd a csupasz követ a Holdudvar keleti peremére görgették, és uruk utasítására az írást ott földnek fordították.

De akkorra már a többiek, a nézők is, az érkezés örömeinek hevületében magukat a fűbe vetették, a hirtelen harmatban megfűződtek, s a kilátástalanul hosszú és veszélyes út pora, mi egészen belepte őket, sárrá majszolódott és szemükbe csorgott és kastossá vált, ám ragyogott előttük minden, és sokáig ujjongtak a réten hemperegve, bordájukat ismeretlen öröm feszítette. E kivételes voluptas, melyet a híres földabrosz, az Időzés (az óslakosok nyelvén Mora, majd Arrét) látványa és jelenségeinek érzékelése váltott ki, addig bódította őket, mígnem szemükbe sajdított a napfény váratlan ereje. Akkor lecsihadtak, szolgák és kísérok körül táboroltak végre.

Antiochiánál a vitézeken, akikben tartósan fészkelte a sátán, elhatalmasodott a győzelmi téboly, és sokáig nem csillapult, hanem addig sohase tapasztalt animozitásba csapott át, s a pusztítás és fosztogatás újabb viadalar pezdítette a feltüzelt vért. Ki rendelé néktek, hogy így dühöngjeteK? Kiderül, hogy nem Krisztus! - kiáltotta valaki Jeruzsálem alatt. És egy pillanatig a városnak fölötté látni vélték az emberalakot, éppen csak hogy megvillant, de a Messiást azonnal felismerték, és földre borultak előtte, és áldását kérték. A falaknál ezután hamarosan felütötték a tábor. Kora este volt, a Nap lemerült, de az ég sokáig pírlott, mígnem feljött a hatalmas Hold, sárgán, tömötten és kényelmesen, mint estebéd után az úrasszony lép ki kastélyából kerti sétára. A kabócák elnémultak, a moszlimok imádkozása tisztán hallatszott a városból, de a katonák idekinn még a müezzin aksámra hívásán mulattak, a jótorkúak Allahot dicsérték csaknem pontosan az imént hallott módon, ám egyetlen szavakat fűztek hozzá, mígnem a bencések leintették őket. Elcsöndesedett a tábor. Akkor ért oda a vihar. A lábát rozmaringfürdőben pihentető lotaringiai herceg sátrát megrengette, emelgette, s mint játszó gyermek macska fölött a színes rongyot, a mennyezetet úgy rázta és lebegtette, sohase látott állati lényekkel dobálózott, volt aki házat, tevét, embereket látott forogni az órjas homokörvényekben, fülfájdító zúgás, sivítás, huhogás hallatszott mindenünnen. Félix ükapa és sármányhangú Lőrinc öccse a vihar végéig a földön hasalt odabenn - gúnyolták is őket, miután híre kelt, hogy a befúvó szél pórere csupaszította testüket -, és oly erősen kapaszkodott a sátor aljába, hogy helyén maradt a hercegi lakhely, míg amott a többi a forgatag elsodorta, a katonák százait homok borította, emitt viszont a benn levőknek nem esett baja, csupán szemük és torkuk forró szemcsékkel lett teli, és a sivatag homokjától kinn is, benn is megfakult minden, fehérlett tőle az emberek haja.

Tíz nappal azután, hogy a várost elfoglalták, lotaringiai Gottfried királyi kézjele igazolta: 1099. július huszonnegyedikétől, de valójában attól a naptól, hogy lábuk majdan a területét éri, a Myrtille-ek birtoka az Aron és a Loire egyesülésével és a Morvan hegy sík mezőkbe olvadó begyes kifutványjaival ölelt Arrét, régebben Mora nevű földség huszonnégy füstöt számláló nyolc faluval, százötvenhat lélekkel, minden jószágokkal és vagyonokkal együtt. Jobb földet is adhattál volna nekik, nem terem ott más, mint mandula, azzal meg nem lehet jóllakni, amygnola paulus cibi est, hajolt a király füléhez a lyoni abbé. Provance-i dalnoknak mecenoturául még sok is, felelte hangosan a koronás fő, és hozzátette, hogy hoppmester, muzikus mind egyforma barom, a jó alattvalónak meg tudnia kell: amekkora domínium, akkora hatalom. A lantosok ezt meghallották, a Myrtille-eknek továbbadták. És ők ketten még aznap elhírelték, beleszakadt a forgólantjuk, vacsora fölött gyúlt lélekkel oly haragosan a király szemébe énekelték, hogy valaha egy hadúr a pogányok elől... Való igaz, a gyomorhajban szenvedő Gottfriedet a sok vér látványától kiújult kór az ostrom sűréjéből az erdőbe űzte, idegen lepelbe borítkozott olyankor, és sisakjára a Myrtille-ek díszét tűzte, s jóllehet a szökés gondolata mindahányszor megkísértette, seregéhez visszatért, s a hadriadás közepette küzdtérről távozását senki észre nem vehette. Erano dus leoni alla foresta - vette át a Myrtille-ektől az arrasi, a Púpos őse -, két oroszlán vala az erdőben, ki a királyt megfutni látá, lerála ringolá, s e titkot nékem elárulá, adja tovább, aki hallja, lerála ringolá!

És magára ismert Bouillon híres sarja! És a dalnoki igazszólást megmosolyogta. Mi több, a főrend ellenérvét, mi a családunk alacsony rendbeliségét célozta, meg se is hallotta, hanem címerünkbe az Aron, a Loire és a Bourbonból lefutó Allier párhuzamosan hullámzó vonala fölé a két oroszlánt rajzoltatta, formájukat az Antiochiában zsákmányolt üvegpothár oldalán lépegető vadállatokról másoltatta. És a címert a többivel szemlére tette, és a sok újsütetű homo possessionatus egyre forgatta, mustrálta, nézte, és a harmadik folyó rajzában már az adomány megtoldásának jelét is látni vélte. Csakhogy a napfény hevétől az egyik oroszlán alakja szétfolyt, nem maradt más belőle, csupán a pajzs peremén egy mohaszín folt.